Silnejší hlas poľnohospodárov V4 a poľnohospodárov nových členských krajín v rámci predsedníctva SR v EÚ

V dňoch 28. až 30. septembra 2016 Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora zorganizovala zasadnutie predstaviteľov krajín Vyšehradskej štvorky v Modre. Zasadnutie predstaviteľov poľnohospodárskych samospráv krajín Vyšehradskej štvorky sme organizovali v rámci projektu "Silnejší hlas poľnohospodárov V4 a poľnohospodárov nových členských krajín v rámci predsedníctva SR v EÚ".

Program zasadnutia pozostával z týchto bodov:

1. Súčasná situácia na agropotravinárskom trhu v príslušných členských štátoch
2. Situácia v sektore mlieka a bravčovom mäse v krajinách V-4
3. Prerokovanie aktuálnej situácie v SPP 2014-2020 a príprava SPP na roky 2021-2028
4. Obmedzenia nákupu poľnohospodárskej pôdy v krajinách V-4
5. Spoplatnenie závlahovej vody, marketingový fond
6. Rôzne – dopady legislatívnych zmien EÚ na poľnohospodársku výrobu v oblasti používania prípravkov na ochranu rastlín/návrh ČR a PL, vplyv dohody medzi EÚ a Kanadou (CETA) na poľnohospodárstvo, účasť poľnohospodárskych samospráv na medzinárodnej výstave v Poľsku.

Zo zasadnutia vyberáme základné informácie.
Bod 1 Súčasná situácia na agropotravinárskom trhu v príslušných členských štátoch

Poľsko
Včelárstvo: v súčasnosti chová 62 500 včelárov 1,5 mil. včelích rodín. Ceny medu sú stabilné, napríklad repkový med stojí 22 zlotých za kilogram. Najdrahší med je pohánkový v cene 28 zlotých za kilogram. Podpora je nasmerované najmä na bol s chorobami, na školenia, analýzy a rozbory.
Obilniny: Produkcia v tomto roku bude 22 mil. ton, čo je nárast o 5 % v porovnaní s minulým rokom, spolu s kukuricou to bude asi 30 mil. ton. Ceny momentálne rastú a sú vyššie ako v auguste 2016 asi

o 3 %.
Ovocie, zelenina: V Poľsku je zlá situácia, najmä v sektore jabĺk. Z dôvodu embarga zostáva úroda v Poľsku, čo spôsobuje tlak na ceny.

Česká republika
Obilniny: Zvýšila sa produkcia obilnín o 2,6 %, celkovo je to zvýšenie produkcie o 7,9 mil. ton. Zmena v HTS a v kvalite bola však k horšiemu, tiež sa znížil obsah bielkovín. Poľnohospodári majú problém v speňažovaní svojej produkcie, pri kŕmnej pšenici je nákupná cena len 700 Kčs, a tak prepad v tržbách v poľnohospodárstve bude asi 4 mld. Kčs. Lepšia situácia v Českej republike je pri repke, kde je situácia stabilizovaná, a to v cenách aj v celkovej produkcii.

Maďarsko
Včelárstvo: Chovatelia včiel majú problémy, zníženie produkcie z dôvodu mrazov.
Hydina: Pokles nákupných cien, pokles celkovej produkcie medu.
Ošípané: Stavy ošípaných sa znížili o 100 000 kusov.
Obilniny: Počas žatvy zhoršovali jej priebeh zrážky. Problém v kvalite obilnín, je viac kŕmnej pšenice a menej potravinárskej. Celoštátny priemer bol 5,5 t/ha u pšenice spolu, takže produkcia bola 5,5 mil. ton pšenice. Prebieha zber jesenných plodín, u slnečnice bol zatiaľ priemer 3 t/ha, u zemiakov 27 t/ha, u kukurice na zrno zatiaľ priemerná úroda 8 t/ha.

Slovensko
Včelárstvo: Počet včelárov aj včelstiev sa v posledných rokoch zvyšuje, v súčasnosti viac ako 17500 včelárov a viac ako 270 000 včelstiev. Produkcia medu je veľmi nízka z dôvodu mrazov.
Obilniny: Situácia podobne ako v iných krajinách s cenami zlá. Kŕmna pšenica sa obchoduje za 110 EUR/t pričom je problém ju vôbec predať. Slovensko potrebuje asi 1,5 mil. ton na kŕmne účely, stále sú k dispozícii staré zásoby a je potrebné vyviezť asi 2,3 mil. ton.
Mlieko: Nákupná cena mlieka bola v 8. mesiaci len 23,39 EUR/100 kg. Situácia je teda naďalej zlá.

Bod 2 Situácia v sektore mlieka a bravčovom mäse v krajinách V-4

Poľsko
Sektor mlieka a bravčového mäsa v Poľsku má rovnaké problémy ako ostatné krajiny V-4. V Poľsku sú ceny mlieka stabilné, aj keď sú na veľmi nízkej úrovni. V prvom kvartáli sa znížila výroba mlieka o 5 mil. litrov. Ročne sa v Poľsku vyrobí 10 mld. litrov mlieka, ide o veľmi zanedbateľné množstvo. Chovatelia nemajú záujem znižovať produkciu mlieka, čo je asi jediná pozitívna správa v sektore mlieka, v Poľsku. Chovatelia v posledných rokoch veľa investovali do sektoru mlieka, preto nie je vhodné znižovanie produkcie mlieka. Veľmi pomaličky dochádza k zvyšovaniu nákupnej ceny mlieka a dokonca mliekarne začínajú súťažiť o produkciu, čo je dobrou správou.
V sektore bravčového mäsa je omnoho zložitejšia situácia, nakoľko vo východnej časti krajiny je Africký mor ošípaných a stále sa objavujú nové ohniská chorôb. Je problém s nákupom živých jatočných ošípaných zo zdravých chovov. Momentálne vznikol návrh nového zákona o vyplácaní odškodnenia. Zo zdravých chovov sa môžu poraziť ošípané v bitúnkoch.

Česká republika
Situácia v sektore mlieka je v Českej republike stále zlá a očakáva sa strata 9 mld. korún. Zatiaľ nedošlo k oživeniu cien, aj keď boli signály, že dôjde k zmenám. Je veľa chovateľov, ktorí zvažujú, či zostanú v sektore. V súčasnosti chovatelia podávajú žiadosti na zníženie produkcie mlieka.
V sektore bravčového mäsa je situácia zlá. Za posledných 10 rokov sa zvýšila cena bravčového mäsa o 10 %, pričom cena jatočných ošípaných vzrástla za rovnaké obdobie o 2 %. Súčasná cena je rovnaká posledné dva roky. Viac ako 60 % spotreby domáceho trhu sa v Českej republike dováža (teda sebestačnosť je na úrovni 40 %). Podobne aj v sektore mlieka a mliečnych výrobkov je Česká

republika závislá na dovozoch. V minulosti do 90 rokoch bola produkcia na vidieku 2 až 3 krát väčšia ako bola spotreba, dnes nie je vidiek sebestačný, čo je veľkým problémom.

Maďarsko
Ceny bravčového mäsa sú momentálne stabilizované. O 10 % sa znížili počty zvierat, čo bude mať negatívny vplyv pri výkrme.
Spotové ceny mlieka sa zvýšili, cena spotového mlieka sa zvýšila na 0,30 centov za kg mlieka.
Momentálne sa pripravuje stretnutie prvovýrobcov, spracovateľov mlieka a obchodníkov.
V Maďarsku prejavilo o zníženie produkcie mlieka záujem 133 chovateľov. Z tohto opatrenia budú profitovať Nemci, Holanďania, či Francúzi.

Slovensko
Znižuje sa produkcia mlieka, a to aj bez opatrenia Európskej únie. V prvom polroku mnohí chovatelia odišli od produkcie. Najhoršie na tom je, že od výroby odchádzajú tí najlepší producenti, nie tí najhorší, či priemerní. Toto zníženie bolo bez poskytnutia podpory. V súčasnosti bola vypísaná výzva na zníženie produkcie, na Slovensku bolo podaných 46 žiadostí na celkový objem 4862,44 ton mlieka. Celkovo by malo dôjsť k zníženiu počtu dojníc asi o tisíc kusov. Najväčšie zníženie výroby mlieka bolo v Portugalsku a za ním hneď na druhom mieste to bolo Slovensko. Preto SPPK vyjednávala s MPRV SR o poskytnutí mimoriadnej podpory za službu. Chovatelia sa zároveň museli zaviazať, že neodídu počas ďalších 12 mesiacov zo sektoru, mohli tak získať asi 280 EUR. Pri spočítaní I. piliera, II. piliera a služby dostanú chovatelia asi 600 EUR na dojnicu.
Čo sa týka ošípaných je Slovensko na tom asi najhoršie v rámci krajín V-4. Situácia je v sektore stále veľmi kritická, aj keď sa predpokladá, že dôjde k miernemu zvýšeniu nákupných cien.

Bod 3 Prerokovanie aktuálnej situácie v SPP 2014-2020 a príprava SPP na roky 2021-2028, vplyv dohody medzi EÚ a Kanadou (CETA) na poľnohospodárstvo
Zástupcovia poľnohospodárskych samospráv sa zhodli na tom, že súhlasia so zavedením podpôr priamo na sektor. Súčasný systém platieb na plochu má negatívny vplyv na sektor pôdy. Dotácie, ktoré sú určené na podporu krajiny by mali naozaj slúžiť na ekológiu. Týmto by staré členské štáty mali znížiť intenzitu výroby, napríklad Nemecko má až 5krát vyššiu intenzitu poľnohospodárskej produkcie. Ak teda podpory sú na krajinotvrobu, nemala by byť taká vysoká intenzita. V politike po roku 2020 môžu byť problémom záväzky EÚ v humanitárnej oblasti. Asi 1/5 rozpočtu EÚ by mala byť zameraná na bezpečnostnú politiku, v budúcnosti celý rozpočet na poľnohospodársku politiku sa bude aj naďalej znižovať, čo je problém. Potrebné znižovanie rozdielov medzi členskými štátmi prostredníctvom tzv. plávajúcich podpôr, ktoré by sa upravovali podľa relatívnych ukazovateľov, napríklad produkcia na hektár a pod. Pri medzikontinentálnych dohodách by Európska rada nemala zaväzovať členské štáty na prijatie takýchto dohôd.

Bod 4 Obmedzenia nákupu poľnohospodárskej pôdy v krajinách V-4

Poľsko
Boli prijaté nové právne predpisy, ktoré sa týkajú poľnohospodárskeho pôdneho fondu, ktoré vytvárajú 5 ročné embargo na predaj štátnej pôdy. Štátna pôda môže byť len prenajatá, nie predaná. Legislatíva zavádza prísne pravidlá aj v prípade predaja súkromným osobám. Poľnohospodársku pôdu môže kúpiť len fyzická osoba, ktorá nemôže vlastniť viac ako 300 ha. Fyzická osoba musí spĺňať určité predpoklady, a to minimálne 5 rokov musí byť roľníkom, musí zdokumentovať, že má bydlisko na území obce, kde sa nakupuje táto pôda alebo v jej susedstve. Trvalé bydlisko musí mať tiež 5 rokov dozadu. Zároveň musí mať príslušné vzdelanie v poľnohospodárstve, v prípade ak nemá zodpovedajúce vzdelanie, musí zdokladovať, že má najmenej 5 ročnú prax v poľnohospodárstve. Existujú výnimky, ale tieto povoľuje predseda agentúry, ktorá je zodpovedná za predaj. Agentúra má predkupné právo na nákup pôdy. Tieto pravidlá sa netýkajú pôdy, ktorá má výmeru do 0,3 ha ani

pôdy, ktorá je zahrnutá v pláne obce (teda pôda na iné ako poľnohospodárske využitie). Ak túto pôdu nadobúdajú osoby blízke (rodinný príslušník a pod.) alebo kostoly, či náboženské organizácie sa tieto podmienky netýkajú. V legislatíve sú podrobnosti týkajúce sa odvolania a ďalších povinností vyplývajúce z občianskeho zákonníka. Zavádzajú sa obmedzenia pri nákupe gazdovstiev. Problémom je záložné právo a pod. Poľnohospodári privítali návrh, problém s predajom pôdy majú najmä predávajúce osoby.

Česká republika
Žiadny zákon neexistuje. Existuje len zákon na predaj a nákup štátnej pôdy. Cena pôdy sa postupne zvyšuje, v roku 2016 sa zvýšila cena pôdy o 25 %. Problémom je, že pôdu nakupujú obchodníci. Agrárna komora ČR predložila návrh zákona, ktorý vychádzal zo zákonov platných v Maďarsku a na Slovensku. Tento návrh zákona rozdelil poľnohospodárov na polovicu, veľkí poľnohospodári (často vlastnení finančnými skupinami) návrh zákona odmietli. Po pripomienkovaní došlo k podstatnej zmene zákona, a to na predkupné právo a všetky ostatné obmedzenia, ktoré obsahoval tento návrh neboli akceptovateľné.

Maďarsko
Zákon je v platnosti dva roky. EÚ napadla Maďarsko vzhľadom na zákon. Poľnohospodárske samosprávy by mali žiadať od EÚ, aby členské štáty mohli voľne regulovať vlastnícke vzťahy k pôde.

Slovensko
Podrobná informácia o súčasne platnom zákone a pripravovanej novele. Zákon je platný od roku 2014. V súčasnosti sú riešené niektoré otázky, ktoré požiadala EK vysvetliť. Bolo prezentované oznámenie doručené z EK a návrhy na úpravu súčasne platného zákona.

Bod 5 Spoplatnenie závlahovej vody

Maďarsko
Maďarsko nevyužíva vodný potenciál, ani infraštruktúru a ani právne usmerňovanie nevyužíva dobre

podmienky závlah. Podzemné vody majú byť na základe smernice o vodách, spoplatnené. Pôvodný návrh bol, že do 6 000 m^3 by malo byť využitie vody bez poplatku. Momentálne je návrh na bezodplatné využívanie 50 000 m^3 vody v prípade poľnohospodárstva, pre pestovateľov ryže a v rybárstve je to 150 000 m^3. Bezplatná voda by mala byť vtedy, keď je jej nedostatok alebo nadbytok. Aj pri týchto cenách sa bude platiť za vodu v roku 2017 10 % ceny a následne sa ročne bude zvyšovať cena o 10 %. V roku 2021 sa zastaví spoplatňovanie, lebo 50 % bude platiť štát.

Slovensko
Od roku 2017 bol návrh MŽP SR za 1m^3 0,01 EUR, teda 1 cent. Požiadavka je 0,001 EUR/m^3 a do 50 000 m^3 zdarma (v Holandsku nie je spoplatnených prvých 40 000 m^3). Máme v súčasnosti využitých len 30 000 km. Bola poskytnutá podrobná informácia o stave závlah a odvodňovacích kanálov.

Bod 6 Marketingový fond

Poľsko
Existuje fond na propagáciu, do ktorého prispievajú všetci výrobcovia poľnohospodárskych tovarov, z každého predaného je poplatok 0,01 zlotých. Takýchto fondov je 9 v Poľsku. Je to podľa komodít, ako napríklad mliečny, obilnín, ovocia a ďalšie. Každý fond má radu, ktorá vedie fond. Rada sa skladá z 9 členov, 4 sú zástupcovia výrobcov poľnohospodárskych výrobkov, 4 spracovateľoch a 1 člen je zástupca samosprávy (komora). Z prostriedkov je financovaná propagácia, tak na vnútornom trhu alebo sú čiastočne financované účasti na veľtrhoch, či výstavách v zahraničí. Spracovateľov vyberá spracovateľský priemysel, o zástupcoch prvovýrobcov hlasujú prvovýrobcovia a zástupca komory je určený predsedom komory. Rozpočet je tvorený príspevkom 0,01 zlotých a celkový rozpočet je 1 mld. zlotých. Fondy fungujú na základe zákona, ktorý bol prijatý parlamentom.

Česká republika
V Českej republike neexistuje zákon o marketingovom fonde. Komora predložila ministerstvu poľnohospodárstva návrh zákona. Aktuálna informácia je, že je pripravený zákon, ktorý by mal byť zverejnený a o ktorom by sa malo rokovať. Návrh obsahuje spôsob financovania, Požiadavky, aby do fondu prispieval aj obchod a štát a aby bolo možné využiť na to aj prostriedky EÚ.

Maďarsko
Existuje centrum marketingu, ale na inej úrovni, ako je to v Poľsku. Zároveň navrhol, aby bola téma zaradená na ďalšie rokovanie krajín V-4.

Slovensko
Boli poskytnuté informácie o odbytovom fonde a informácie z rokovaní, ktoré momentálne prebiehajú.

Bod 7 dopady legislatívnych zmien EÚ na poľnohospodársku výrobu v oblasti používania prípravkov na ochranu rastlín/návrh ČR a PL
V súčasnosti prebieha revízia účinných látok na úrovni Európskej komisie. Momentálne hrozí vyňatie niektorých prípravkov. Niektoré prípravky by sa od budúceho roku nemali dostať na trh. V tomto roku sa diskutovalo o RUNDAPE, glyfosáte a ďalších prostriedkoch. Sú ohrozené najmä špeciálne látky, ktoré využívajú najmä poľnohospodári špeciálnych plodín, teda pestovatelia zeleniny, ovocia, hrozna a iné. V týchto sektoroch bude problém s výpadkom. Upozornenie, že v EÚ budú zakázané niektoré látky a rovnaké účinné látky sú základom pre ošetrovanie rastlín v Kanade a USA odkiaľ sa k nám dovážajú produkty.

Predstavitelia samospráv sa dohodli, že si vymenia informácie elektronicky. Na rokovaní krajín V4 sa

zúčastnil počas druhého dňa pán Francois Guerin, zástupca COPA COGECA. Informoval, že COPA COGECA víta zmeny na zjednodušenie SPP. Zároveň informoval, že Európska komisia zverejní návrh na zjednodušenie SPP. Momentálne prebiehajú rokovania k budúcej SPP, avšak nie je ešte známy návrh EK. Je potrebná stabilná politika a flexibilita. Zároveň je potrebný dostatočný rozpočet na SPP. Aj v budúcnosti by sa mal zachovať prvý a druhý pilier. Do budúcnosti bude preferované zavedenie poistenia rizík, avšak bude to na báze dobrovoľnosti. Ďalšou témou, o ktorej hovoril, boli potravinové reťazce a férový obchod. Vyjadril aj k medzinárodným dohodám CETA a TTIP. Zobral na vedomie kritické vystúpenia predstaviteľov poľnohospodárskych samospráv a bude informovať o požiadavkách krajín Vyšehradskej štvorky.

Ďalšie zasadnutie krajín V4 sa uskutoční v Maďarsku.